

Hoofdpunten

- De situatie in de basisindustrie in de Rotterdamse haven is rap aan het verslechteren. Productie wordt afgeschakeld en (noodzakelijke) investeringen in een (duurzame) toekomst drogen op of worden in andere landen gedaan.
- Het is 1 voor 12. Nederland heeft het de eigen industrie inmiddels nagenoeg onmogelijk gemaakt om concurrerend te kunnen zijn door de stapeling van o.a. hoge nettarieven, de nationale CO₂-taks (bovenop de Europese ETS), de (dreigende) plastic-heffing, de onmogelijkheid om te verduurzamen (netcongestie, vertraagde en te dure groene infrastructuur) en andere *showstoppers* (stikstof, gebrekkige afvalwetgeving, etc.). We doen alles anders dan de landen om ons heen en de EU en er is geen eerlijk speelveld.
- Dit is ook zorgelijk vanuit het oogpunt van onze weerbaarheid. Straks komen niet alleen onze zonnepanelen en elektrische auto's uit China, maar ook grondstoffen voor medicijnen, de energietransitie en voor alles wat we dagelijks gebruiken. Daarnaast dreigt veel hoogproductief werk en een waardevol en efficiënt ecosysteem van industrie, mkb en kennisinstellingen verloren te gaan.
- Verder is het zorgelijk voor de klimaatdoelstellingen aangezien Rotterdam aan de lat staat, als motor van de energietransitie, om 1/3^e van de CO₂-opgave voor 2030 voor zijn rekening te nemen. Juist hier hebben we alles in handen voor het bouwen van de nieuwe economie.
- Om te zorgen voor een eerlijk speelveld is in ieder geval dringend actie nodig op drie zaken; 1) Maak, zoals beloofd in het regeerprogramma, (investeringen in) elektrificatie aantrekkelijk, door de kosten van het stroomnet gelijk te trekken met buurlanden én door het steunen van het elektrificeren van productieprocessen, zoals in buurlanden (IKC en VCR). 2) Voorkom extra verplichtingen/heffingen die in de EU of buurlanden ook niet voor de industrie gelden, bijv. de plastic-heffing of de CO₂-heffing (hier is een *hardheidsclausule* nodig want je kunt bedrijven die wel willen, maar niet kunnen verduurzamen niet straffen voor falend beleid). 3) leg de benodigde nieuwe groene (CO₂-) infrastructuur zo snel mogelijk aan, maak van Aramis publieke infrastructuur (zoals Porthos) en zorg voor spelregels waardoor het betaalbaar wordt (juist voor eerste gebruikers!).
- Op Europees niveau zijn een antwoord op de IRA en het aanjagen van de vraag naar duurzame producten essentieel om de eigen industrie weer de (*groene*) wind in de zeilen te geven.

Zorgelijk

- De industrie als geheel krimpt nu bijna 2 jaar onophoudelijk volgens het CBS. De chemie met 15%, de bouw met meer dan 20% en basismetalen met meer dan 30% sinds 2021. De basisindustrie -die aan de basis van tal van essentiële producten staat- staat zwaar onder druk.
- In Rotterdam (grootste industriële Europese cluster) zien we de gevolgen hiervan in de praktijk. Fabrikanten van kunststoffen en bijv. plasticrecyclers sluiten. Productielocaties die in de 'mottenballen' gaan. En nieuwe (duurzame) investeringen die niet doorkomen, terwijl ze cruciaal zijn voor de (uit)bouw van de nieuwe economie hier in Rotterdam. Lukt het hier niet, dan lukt het ook elders in Nederland niet.
- Dit alles terwijl we als wereldhaven uitstekende vooruitzichten hebben op lange termijn. Nederland ligt bijv. aan de elektriciteitscentrale van de toekomst (*de Noordzee*). Op langere termijn kunnen de energiekosten verlaagd worden door forse opschaling van de productie van duurzame energie (incl. kernenergie) én door te zorgen dat we de infrastructuur (elektra, CO₂-opslag, waterstof) hiervoor met tempo aanleggen (waterstof-backbone, DRC, verzwaren net, Aramis). Daarnaast hebben we als grootste Europese haven ook een goede positie voor import van goedkope schone energie en voor nieuwe circulaire productieketens.

Nationale keuzes liggen aan de basis van veel problemen

- Oorzaak van de problemen in de basisindustrie ligt in o.a. de hoge energieprijzen (met name voor elektriciteit), overregulering (incl. steeds wisselend beleid, zoals rond waterstof¹ en plastic), gebrek aan mogelijkheden om CO₂-uitstoot te verlagen (bijv. door netcongestie, stikstof én door gebrek aan en te dure CO₂-opslag of andere infrastructuur) en een zeer oneerlijk speelveld voor bedrijven t.o.v. onze buurlanden. Deze optelsom van problemen wordt vooral veroorzaakt door nationale keuzes, zoals:
 - de nettarieven die hier zeer hard en snel gestegen zijn sinds 2022 (voor bedrijven verdrievoudigd!). Dit terwijl het middelen betreft die gebruikt worden voor de aanleg van nieuwe collectieve elektriciteitsinfrastructuur (net als wegen en spoorwegen) die nodig is voor de verduurzaming. Daarnaast benutten andere landen meerdere mogelijkheden om hun industrie te ondersteunen (IKC en VCR) waar Nederland er bewust voor kiest dat niet te doen.
 - Bovenop het Europese emissiehandelssysteem kent Nederland (als enige in de EU) een nationale CO₂-heffing. Iets dat bedrijven veelal nog niet kunnen ontwijken, omdat ze de daarvoor benodigde infra niet beschikbaar hebben (elektriciteit, CO₂-opslag, waterstof) om te kunnen verduurzamen. Hiervoor is een hardheidsclausule nodig.
 - Rond plastic wordt in Nederland een heel eigen koers gevaren. Zo voert Nederland eigenhandig een plastic taks in (omvang ca. een half miljard) waardoor de infrastructuur voor de circulaire economie de facto de nek wordt omgedraaid vanaf 2028. Kosten voor niet-duurzame producten horen te liggen bij gebruikers, zodat deze duurzame producten gaan kiezen. Niet bij de producent, want dan vlucht de gebruiker naar de goedkopere, niet-duurzame alternatieven van elders. Met het faillissement van meerdere innovatieve plasticrecyclers hebben we inmiddels kunnen zien hoe reëel dit is.

Andere factoren

Los van de geschetste acute problemen die we moeten oplossen om te voorkomen dat Mario Draghi zijn horrorscenario al snel uitkomt speelt een aantal andere zaken de industrie steeds meer parten:

- Stikstofchaos²; Met de recente uitspraak van de RvS over intern salderen is de chaos en onzekerheid rond stikstof compleet. Wat bedrijven hierbij ook raakt is de terugwerkende kracht van de uitspraak. Dat maakt dat er grote onzekerheid ontstaat, omdat alsnog vergunningen moeten worden aangevraagd voor projecten die al zijn afgerond. Ook nieuwe investeringen verkeren in onzekerheid. Dit is -in de veelal internationale bestuurskamers van onze bedrijven- niet onopgemerkt gebleven en niet meer uit te leggen. Dit is uiteindelijk funest voor ons investeringsklimaat én de (duurzame) investeringen die nodig zijn.
- Rotterdamse stroomnet definitief op slot; Afgelopen jaar ging vanwege netcongestie nagenoeg de hele Rotterdamse haven (op de Maasvlakte na) op slot voor nieuwe aansluitingen. Dit zal volgens de netbeheerders pas opgelost zijn tussen 2032 en 2035, dus over tenminste 8 (!) jaar. Dit terwijl bedrijven nu aan de lat staan om de klimaatdoelen voor 2030 te halen. Zekerheid over wanneer je aan de beurt bent is bovendien niet te krijgen, waar projecten in de industrie juist lang van tevoren moeten worden gepland.

¹ Denk bijvoorbeeld aan de correctiefactor raffinageroute.

² Bij stikstof is het van belang om de bijdrage van de Rotterdamse industrie in perspectief te blijven zien. Zo heeft de sector industrie en energie in heel Nederland slechts 2% bijgedragen aan de gemiddelde stikstofdepositie in 2020. Daar komt bij dat de bedrijven in de Rotterdamse haven voor de reductie van stikstof al enorme stappen hebben gezet. Zo is de NO_x- uitstoot in de afgelopen periode van 15 jaar met 60% gereduceerd (DCMR). Vergelijken met 30 jaar geleden is de daling nog veel sterker.

Grootste bedreiging voor de economie sinds de jaren tachtig

- Onze concurrentiekracht staat onder de grootste druk sinds de jaren tachtig. Talloze rapporten onderschrijven inmiddels het hiervoor geschetste zorgwekkende beeld ([PBL](#), [Draghi](#), [E-Bridge](#), [Aurora](#)).
- Zonder ingrepen die de industrie helpen om concurrerend te verduurzamen worden we in een steeds onveiligere wereld alleen maar afhankelijker van andere machtsblokken voor allerlei strategische basisproducten voor ons dagelijks leven, voor medicijnen, voor de energietransitie, etc. Ook zorgen alle maatregelen ervoor dat er bij bedrijven minder financiële ruimte overblijft om investeringen in verduurzaming te doen, waardoor de klimaatdoelen verder uit beeld raken. Straks kopen we vuilere producten uit China en zijn we hoogproductieve banen kwijt, waar we nu alles nog in handen hebben om onze eigen maakindustrie duurzaam op voorsprong te zetten. Dit vraagt een attractieve en simpele aanpak, zoals in de VS met de IRA.
- We vragen u om komende periode het kabinet tot serieuze actie op te roepen. Acties die de basisindustrie verlichting brengen in de praktijk zijn meer dan ooit nodig. Cruciaal zijn daarbij het gelijktrekken van de nettarieven met buurlanden, het verlagen van de kosten en risico's voor CO2-opslag én het creëren van een eerlijk speelveld met buurlanden door o.a. aanpak van de Plastic Taks en de CO2-heffing (o.a. hardheidsclausule nodig). Alleen zo hoeven bedrijven niet langer met de handen op de rug gebonden te concurreren.
- Voor iets verder in de tijd zijn de European Industrial Clean Deal³ (als Europees antwoord op de IRA en China's staatssteun) en [vraagcreatie](#) essentieel.

³ De inkomsten uit emissierechten kunnen hiervoor o.a. worden ingezet